

Uit Jeugdliteratuur in praktijk 2008-3:

Edward van de Vendel & Anoush Elman - *De gelukvinder*

(Querido, 'Slash', 2008) € 13,95

door Fabian van Aarle

1. Over de schrijver en zijn werk

Edward van de Vendel is geboren op 1 augustus 1964 in Leerdam. Als oudste van drie kinderen groeide hij op in een echt onderwijsgezin. Na de middelbare school in Culemborg gaat ook hij studeren aan de Pedagogische Academie. Tijdens zijn studie schrijft Van de Vendel zijn eerste gedichten, die hij publiceert in de jeugdbijlage van Vrij Nederland. In 1996 verschijnt zijn eerste bundel, *Betrap me*. Hierna volgt een breed scala aan jeugdliteratuur, van prentenboek tot kinderpoëzie. Van de Vendel schrijft voor veel verschillende doelgroepen (5+ tot 16+) en ontvangt vele prijzen voor zijn werk. Zo ontvangt hij tot driemaal toe de Gouden Zoen: voor *Gijsbrecht* in 1999, voor *De dagen van de bluegrassliefde* in 2000 en voor *Ons derde lichaam* in 2007. In 2005 schrijft hij het Kinderboekenweekgeschenk, *Wat rijmt er op puree?* Zijn nieuwste project is de zogenaamde 'Slash'-boeken, een samenwerking tussen bekende jeugdboekenschrijvers en jongeren. Het eerste boek in deze reeks, *De gelukvinder*, schreef hij zelf in samenwerking met Anoush Elman, een zeventienjarige jongen afkomstig uit Afghanistan. Het levensverhaal van Anoush leverde de stof voor het verhaal *De gelukvinder* (2008).

Meer informatie over Edward van de Vendel of de 'Slash'-boekenreeks op internet: www.leesplein.nl, www.edwardvandevendel.com en www.slashboeken.nl.

2. De gelukvinder: inhoud en beknopte analyse

Wanneer Hamayun, een Afghaanse jongen die met zijn familie naar Nederland is gevlucht, door zijn lerares Nederlands uitgenodigd wordt een toneelstuk te schrijven over zijn verleden, neemt deze de lezer mee terug in zijn herinneringen.

Eerst zie je zijn leven in Kabul, waar hij opgroeit, speelt en vrienden maakt onder de toenemende druk van de Taliban. Zodra de vader van Hamayun wordt opgepakt en zijn broer het land ontvlucht, begrijpt Hamayun dat hij en zijn familie 'te vrij denken'. Na een tweede inval van de Taliban slaan ook Hamayun en de rest van het gezin op de vlucht, hoewel hij geen idee heeft waar ze heengaan.

Dan volgt het verhaal van de reis, de enorm lange, verstikkende tocht. De familie wordt het land uitgesmokkeld en wordt via allerlei omwegen en wachtplaatsen uiteindelijk naar Nederland gebracht, waar ook de oudste broer van Hamayun verblijft. Hier mogen de vluchtelingen wel 'vrij denken'.

De familie belandt in het AZC in Amersfoort. Daar probeert zij een nieuw leven op te bouwen, wachtend op een verblijfvergunning. Hamayun maakt nieuwe vrienden en mag naar school. Hij heeft het wel naar zijn zin in Nederland, totdat de eerste asielaanvraag wordt afgewezen. Er volgt een langdurig getouwtrek met nieuwe asielaanvragen en hoger beroep, maar de toekomst in Nederland lijkt steeds onzekerder te worden. Het gezin moet zelfs onderduiken in het appartement van de broer van Hamayun en dat terwijl zijn toneelstuk bijna af is. Zal Hamayun zijn eigen première kunnen bijwonen?

Het verhaal is opgebouwd uit een aantal hoofdstukken met aanduidingen uit de filmwereld (comedy, science fiction, drama, documentary), omdat de hoofdrolspeler naar de filmacademie wil. Met deze aanduidingen worden de verschillende delen van het boek aan elkaar gekoppeld, maar wordt ook aangegeven dat het hoofdpersonage gemengde gevoelens beleeft bij zijn verhaal. De kracht van de geschiedenis zit in de weergave van de realiteit. De lange stukken over de vlucht en de asielaanvraag maken pijnlijk duidelijk hoe het leven van een asielzoeker in Nederland eruit ziet.

3. Twee lessen

De lessen bij dit boek zijn bedoeld voor de bovenbouw van het vmbo. Het boek is ook geschikt voor 2 en 3 havo/vwo. De doelstelling van deze lessen is de aandacht te richten op de begrippen 'onderdrukking' en 'vrijheid'. Hebt u leerlingen in de klas die zelf ooit gevlucht zijn uit hun vaderland, dan kan het verstandig zijn van te voren aan te geven dat dit verhaal gaat over een vluchteling, die naar Nederland komt met zijn familie. Onderstaande lessen zijn eventueel geschikt als themalessen rond Bevrijdingsdag. U zou met collega's van de vakken maatschappijleer en geschiedenis een overkoepelend project aan dit thema kunnen wijden.

Voorleesfragmenten:

V1: blz. 26 (van eerste witregel tot derde witregel);

V2: blz. 154 en 155;

V3: blz. 162 en 163.

Kopieerfragment:

K1: blz. 36 en 37.

Organisatie van de lessen:

De leerlingen werken tijdens deze lessen enkele keren in groepjes van vier samen. Met enige voorbereidingen in uw lokaal voorkomt u geschuif tijdens de les. Tevens vergroot deze opstelling de mogelijkheid tot discussie.

Benodigdheden voor de lessen:

- A3-vellen;
- kranten en tijdschriften om te verknippen;
- scharen;
- lijm;
- stiften.

Les 1

U start de les met een klassikaal gesprek over Afghanistan. In hoeverre zijn de leerlingen bekend met de politieke situatie daar? Kunnen zij zich een beeld vormen van het leven in een door oorlog verscheurd land? Ter ondersteuning van deze introductie leest u V1 voor.

Opdracht I

Na de introductie laat u de leerlingen hun dagelijkse/wekelijkse routine beschrijven.

U helpt hen desnoods op weg door het stellen van deze hulpvragen:

1. Hoe en met wie ga je naar school?
2. Wat zijn je hobby's?
3. Wat doe je in je vrije tijd?

Opdracht II

U deelt K1 uit. De leerlingen lezen dit fragment in stilte en maken de vragen:

1. Stel dat je net als Hamayun, de hoofdpersoon, in Afghanistan woont. Hoe zou je dagelijks leven er dan uitzien?
2. Welke dingen mag je niet meer doen?
3. Wat zou je nog het meeste missen?

In groepjes van vier personen wisselen de leerlingen hun antwoorden uit. Per groep bepalen zij wat ze het meeste zouden missen uit hun dagelijks leven. De reacties inventariseert u op het bord. De aantekeningen op het bord fungeren als leidraad voor een klassikale discussie over wat 'het belangrijkste' is om te behouden in je leven.

Opdracht III

U vertelt de leerlingen dat Hamayun en zijn familie uit Afghanistan vluchten. U leest nu V2 voor.

Maak een sfeercollage bij deze vraag: Wat betekent Nederland voor jou?

Iedere leerling krijgt voor deze opdracht een A3-vel. Laat de leerlingen zoeken naar plaatjes, toepasselijke zinnen en artikelen. Hiervan maken zij op het A3-vel een collage. Huiswerk: de collage moet de volgende les af zijn.

Les 2

U begint deze les met het voorlezen van V3. U benadrukt dat Hamayun en zijn familie vooral de vrijheid in Nederland belangrijk vinden. Immers: in Afghanistan mochten zij niet 'vrij' denken.

De leerlingen bespreken wat zij belangrijk vinden in Nederland. De collages uit de vorige les dienen als basis. U laat de leerlingen de producten in groepjes van maximaal vier personen aan elkaar presenteren. Eenieder vertelt aan zijn groepsgenoten welke keuzes hij/zij maakte bij de samenstelling. U stimuleert de leerlingen zoveel mogelijk toe te lichten wat zij belangrijk vinden in Nederland en waarom dat zo is. Ook vraagt u de leerlingen één collage te kiezen die zij als groep het belangrijkste vinden. U legt uit dat ieder groepslid de gekozen collage moet kunnen presenteren aan de klas. Het is daarom belangrijk dat men elkaar bevraagt en zo achter de denkwijze van de maker komt.

Daarna wijst u per groep één leerling aan die voor de hele klas de gekozen collage presenteert. Na elke presentatie mogen klasgenoten vragen stellen. Bij het beantwoorden van de vragen mag de presentator de hulp invoeren van zijn groepsgenoten. Op deze wijze presenteert dus elke groep één collage.

U sluit af met een groepsdiscussie over 'de vrijheid in Nederland' ten opzichte van 'het leven in Afghanistan'.

4. Opdrachten voor het fictie-/leesdossier

Voor deze opdrachten is het nodig dat de leerlingen het hele boek hebben gelezen.

A. In het eerste deel van het verhaal vertelt Hamayun over zijn leven in Kabul. Hoe het eruit ziet en wat hij daar allemaal meemaakt. In V3 (les 2) ziet Hamayun voor het eerst hoe Nederland er echt uitziet. Hij had heel iets anders verwacht.

Hoe denk jij dat Kabul eruit ziet? Lees nogmaals 'Documentary' (blz. 16 t/m 95) en maak een collage over jouw beeld van Kabul. Ga daarna op zoek naar plaatjes of foto's uit de krant of van internet. Klopt jouw verwachting?

B. Het verhaal vertelt over een jonge vluchteling en alles wat hij meemaakt om in een land als Nederland te mogen blijven. Het levensverhaal van Anoush Elman werd opgetekend door Edward van de Vendel, zodat het onder de mensen komt en er misschien meer begrip ontstaat voor de situatie van vluchtelingen. Misschien ken jij ook iemand die ooit gevlucht is? Interview die persoon en vergelijk de verhalen. Pas wel op, want het kan erg gevoelig liggen bij iemand die dit echt heeft meegemaakt.

C. Hamayun maakt in het boek een toneelstuk over zijn leven dat hij met klasgenoten echt wil uitvoeren. Probeer dit zelf ook eens. Je kunt óf een eigen levensverhaal schrijven en hiervan een toneelstuk maken óf je gebruikt het verhaal uit het boek. Zoek een aantal enthousiaste medeleerlingen en probeer het echt uit te voeren.

Kijk ook op www.slashboeken.nl voor de trailer (filmpje) van het boek. Deze trailer is gemaakt door Anoush Elman, de jongen met wie Edward van de Vendel het boek samen heeft geschreven. Misschien levert dit filmpje je inspiratie op voor je eigen toneelstuk.

D. In het laatste deel van het verhaal zie je twee mogelijke manieren waarop het verhaal zou kunnen aflopen, 'the happy ending' en 'the alternative ending'. Beide eindes laten voldoende mogelijkheden open om verder te fantaseren. Kies één van de eindes en beschrijf hoe het verhaal verder gaat. Wat gebeurt er na het einde? Ziet Hamayun Faisal ooit weer terug of moet het gezin verder vluchten? Nu ben jij aan het woord.

Adré Boesberg, *Ontsnapt aan de Taliban* (naar het waargebeurde verhaal van Sohail Wahedi)

Joke van Leeuwen & Malika Blain, *Bezoekjaren*

An Na, *Enkele reis paradijs*

Joyce Pool, *Blauw*

Lydia Rood, *Dans om het zwarte goud*

Film: *The kite runner* (naar de gelijknamige bestseller van Khaled Hosseini, in het Nederlands verschenen als **De vliegeraar**. Zie www.film1.nl/vliegeraar, op dvd verkrijgbaar)

Jeugdliteratuur in praktijk is een kwartaaltijdschrift met direct toepasbare lessuggesties bij literatuur voor 12+. De redactie, Ger van Hoek (hoofdred.), Rob van Veen en Max Verbeek, heeft ruime ervaring in het secundair onderwijs.

Jeugdliteratuur in praktijk is een uitgave van Biblion Uitgeverij en kost (in 2010) € 34,75 per jaar. Proefnummers voorzover de voorraad strekt.

Adres: Biblion Uitgeverij, NBD/Biblion, postbus 437, 2265 AK Leidschendam. E-post: uitgeverij@nbdbiblion.nl.

Een abonnement nemen kan ook per internet: zie www.nbdbiblion.nl/?pagina=7440.